

SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

Jõgeva Vallavalitsus
info@jogeva.ee
Suur tn 5, Jõgeva linn, Jõgeva vald
48306 Jõgeva maakond

17.10.2025 nr 5.1-3/26183-1

JÄRELEVALVE AKT

I. ÜLDSÄTTED

- 1.1. Järelevalve teostamise õiguslik alus: sotsiaalhoolekande seaduse (SHS) § 157 lõige 3, lastekaitse seaduse (LasteKS) § 38 lõige 6.
- 1.2. Järelevalve teostamisel kontrolliti: Jõgeva Vallavalitsuse lastekaitsetöötajate vastavust lastekaitse seaduse (LasteKS) §des 19 ja 20 sätestatud nõuetele, hinnati, kas kohaliku omavalitsuse üksus (edaspidi KOV) on loonud tingimused lastekaitse töö tegemiseks ning kontrolliti andmete kandmist sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistrisse (STAR).
- 1.3. Järelevalve teostamise koht: Suur tn 5, Jõgeva linn, Jõgeva vald, 48306 Jõgeva maakond, e-post: info@jogeva.ee, telefon +372 776 6500.
- 1.4. Paikvaatluse aeg: 13.08.2025.
- 1.5. Järelevalve teostajad: Sotsiaalkindlustusameti (SKA) üldosakonna järelevalve talituse peaspetsialistid Annika Steinberg ja Merlin Veinberg (järelevalve juht).
- 1.6. Järelevalvemenetluses kasutatud meetodid: paikvaatlus, dokumentide, andmeregistrite ja STARi andmete analüüs, kirjalik küsitlemine, intervjuu, dokumentide vaatlus ja analüüs. Järelevalvemenetluse ajal oli järelevalve teostajatel juurdepääs STARis Jõgeva Vallavalitsuse menetlustele.
- 1.7. Järelevalvetoimingute juures osalesid Jõgeva Vallavalitsuse sotsiaalosakonna juhataja Aime Meltsas, sotsiaaltöö peaspetsialist (lastekaitse valdkond) Liivi Noormägi ning lastekaitse vanemspetsialistid Ene Madissalu, Irina Anniko ja Kaja Ivask.

II. JÄRELEVALVE TULEMUSED

SKA tuvastas, et Jõgeva Vallavalitsus ei ole järginud järgmisi õigusaktides sätestatud nõudeid:

- 2.1. **LasteKS § 17 lõige 1 punkt 3**, mille kohaselt on kohaliku omavalitsuse ülesanne abivajavast lapsest teada saamisel viivitamata lapse abivajaduse hindamine ja lapse abistamiseks meetmete pakkumine koosmõjus **LasteKS § 28 lõige 1**, mille kohaselt tuleb enne abivajavale lapsele sobiva meetme kohaldamist hinnata lapse abivajadust ning **LasteKS § 28 lõikega 2**, mille kohaselt peab lapse abivajadust hinnates lastekaitsetöötaja või lapsega töötav isik andma hinnangu lapse füüsilisele, tervislikule, psühholoogilisele,

emotsionaalsele, sotsiaalsele, kognitiivsele, hariduslikule ja majanduslikule seisundile ning last kasvatava isiku vanemlikele oskustele.

Lastekaitsetöötajad ei ole kontrollitud menetlustes viitenumbritega 24270080840, 24270713443, 24275145806, 22255118721 (analüüsitud koos juhtumimenetlusega viitenumber 20237645920), 23261698586, 24272021424, 23264178709, 24275149283 ja 25279350982 abivajavast lapsest teada saamisel viivitamata hinnanud lapse abivajadust ega/või lapse abistamiseks meetmeid pakkunud.

Lastekaitsetöötaja ei ole kontrollitud menetluses viitenumbriga 23261698586 enne teenusele suunamist hinnanud lapse abivajadust.

Lastekaitsetöötajad ei ole kontrollitud menetlustes viitenumbritega 24270080840, 24270713443, 24275145806, 22255118721 (analüüsitud koos juhtumimenetlusega viitenumber 20237645920), 23261698586, 22258064025, 24272021424, 23264178709, 24275149283 ja 25279350982 hinnanud lapse abivajadust nõuetekohaselt.

Järelevalvemenetluse ajal on menetlustes viitenumbritega 24270713443, 24275145806 hinnatud laste abivajadust ja vanemate vanemlike oskusi nõuetekohaselt.

- 2.2. **Lasteks § 21 lõige 1**, mille kohaselt tuleb kõigi last mõjutavate otsuste vastu võtmisel, vastu võtmata jätmisel ning otsuste kavandamisel eri võimaluste vahel valimisel välja selgitada lapse huvid ja lähtuda otsuse tegemisel nendest, kui esmatähtsast kaalutlusest.

Lastekaitsetöötajad ei ole kontrollitud menetlustes viitenumbritega 24270080840, 24272021424, 23264178709 ja 24275149283 lähtunud laste huvidest.

- 2.3. **Lasteks § 29 lõige 2**, mille kohaselt tuleb abivajavale lapsele abi osutamisel rakendada võrgustikutööd, järgides juhtumikorralduse põhimõtteid SHSs sätestatud korras.

Lastekaitsetöötajad ei ole kontrollitud menetlustes viitenumbritega 24274002984, 24272021424 ja 23264178709 rakendanud võrgustikutööd, järgides juhtumikorralduse põhimõtteid SHSs sätestatud korras.

- 2.4. **Lasteks § 29 lõige 3**, mille kohaselt peab kohaliku omavalitsuse üksus kümne päeva möödumisel abivajavast lapsest teada saamisest tegema otsuse juhtumikorralduse algatamiseks või algatamata jätmiseks või juhtumi edastamiseks pädevale ametiisikule.

Lastekaitsetöötajad ei ole kontrollitud menetlustes viitenumbritega 24270080840, 24270713443, 24275145806, 22255118721 (analüüsitud koos juhtumimenetlusega viitenumber 20237645920), 24274002984, 24273076046, 23261698586, 22258064025, 25277920725, 24272021424, 23264178709, 24275149283, 24268345949 ja 25279350982 teinud otsust juhtumikorralduse algatamiseks ega algatamata jätmiseks või juhtumi edastamiseks pädevale isikule kümne päeva jooksul peale abivajadusest teada saamist.

- 2.5. **Lasteks § 29 lõige 5**, mille kohaselt peab kohaliku omavalitsuse üksus abivajava lapse abivajaduse hindamisel ja abi osutamisel välja selgitama ja dokumenteerima lapse arvamuse ning lisama selle lapsega seotud kohustuslikule juhtumiplaanile, kui eriseadus ei sätesta teisiti.

Lastekaitsetöötajad ei olnud kontrollitud menetlustes viitenumbritega 22255118721 (analüüsitud koos juhtumimenetlusega viitenumber 20237645920), 24274002984, 22258064025, 24272021424 ja 24275149283 lapse abivajaduse hindamisel ja/või abi osutamisel välja selgitanud ja/või dokumenteerinud lapse arvamust ning lisanud lapsega seotud kohustuslikule juhtumiplaanile.

- 2.6. **SHS § 144 lõige 1 punkt 8**, mille kohaselt tuleb kohaliku omavalitsuse üksusel kanda STARi sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistri põhimääruses kehtestatud korras

andmed lastekaitse seaduse tähenduses abivajava lapse ning abivajava lapse juhtumiga seotud kohtulahendite, toimingute ja menetlustoimingute kohta koosmõjus **Sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistri põhimääruse § 15 lõikega 2**, mille kohaselt tuleb STARi kanda juhtumiga seotud andmed viie tööpäeva jooksul.

Lastekaitsetöötajad ei ole kontrollitud menetluses viitenumbriga 22255118721 (analüüsitud koos juhtumimenetlusega viitenumber 20237645920) ja 24274002984 kandnud abivajava lapse juhtumiga seotud toiminguid kehtestatud korras STARi.

Järelevalvemenetluse ajal kõrvaldati SHS § 144 lõige 1 punkt 8 rikkumine menetluses viitenumbriga 24274002984.

SKA tuvastas LasteKSis sätestatud nõuete täitmise osas puudusi. Kuigi lastekaitsetöötajad asusid järelevalve menetluse ajal tuvastatud puuduseid kõrvaldama, on vajalik nõuete täitmise järelkontroll akti punktides 2.1.-2.5. toodud nõuete täitmise osas. Punktis 2.6 toodud rikkumist ei hinda SKA süsteemseks, kuna rikkumine esines vaid kahes menetluses ning ühes menetluses kõrvaldati rikkumine järelevalvemenetluses. Järelkontroll Jõgeva Vallavalitsuses on kavandatud läbi viia peale 31.08.2026.

III. JÄRELEVALVEMENETLUSE KOKKUVÕTE

3.1. Lastekaitsetöö korraldamine Jõgeva vallas

Jõgeva valla haldusterritooriumil elab 11.08.2025 seisuga 2246 last, kellest 2025. aasta augustikuu seisuga on 111 lapsel tuvastatud puue. Jõgeva Vallavalitsus on määranud viie lapse eestkostjaks. Jõgeva Vallavalitsus on määranud ühel juhul erieestkostjaks.

Lastekaitse valdkonda juhib sotsiaalosakonna juhataja ning vallavalitsuses töötab sotsiaaltöö peaspetsialist (lastekaitse valdkond) ning kolm lastekaitse vanemspetsialisti. Lastekaitsetöötajate töökorraldust ja -ülesandeid koordineerib sotsiaaltöö peaspetsialist (lastekaitse valdkond), kes tegeleb eestkoste ja asendushoolduse teemadega ning menetleb ka lastekaitse juhtumeid. Lastekaitsetöötajatena töötavad alates 02.09.2024 Ene Madissalu, alates 24.01.2022 Irina Anniko ja alates 26.02.2018 Kaja Ivask. Nii sotsiaaltöö peaspetsialistil lastekaitse valdkonnas kui ka kõigil lastekaitsetöötajatel on kõrgharidus. LasteKS § 19 lõige 2 sätestab, et lastekaitsetöötaja peab hiljemalt kahe aasta möödumisel lastekaitsetöötajana teenistusse asumisest omandama sotsiaaltöötaja kutse spetsialiseerumisega lastekaitsele. Nii sotsiaaltöö peaspetsialist lastekaitse valdkonnas kui ka kõik lastekaitsetöötajad omavad sotsiaaltöötaja kutset spetsialiseerumisega lastekaitsele.

Jõgeva Vallavalitsus kontrollis viimati lastekaitsetöötajate LasteKS §s 20 sätestatud piirangute puudumist 29.08.2025.

Töötajate professionaalset arengut toetatakse, soovitud koolitused on lastekaitsetöötajale kättesaadavad. Lastekaitsetöötajad on 2024. ja käesoleval aastal osalenud mitmetel koolitustel. Tunnust väärivad tasulistel koolitustel osalemise võimaldamine ning lastekaitsetöötajatele supervisioonidel osalemise võimaldamine kord kvartalis. Töötajatele on loodud motivatsioonipakett, mis sisaldab tervispäevi, paindlikke vaba päevi eriolukordadeks (nt esimesse klassi mineva lapse vaba päev, kooli lõpetamise päev, lähedase inimesega erakorralised toimingud, matuste korraldamiseks), koolitustel osalemise võimalust ilma aastase piirmäärata. Toimuvad osakonnasisesed üritused, iga nädal on töötajal võimalus kasutada 3 tundi enda äranägemise järgi puhkamiseks või vaimse tervise hoidmiseks. Aastas võimaldatakse 5 tasustatud tervispäeva. Esmaspäeviti toimub kitsamas ringis koosolek, kus arutatakse keerulisemaid juhtumeid. Jõgeva maakonna omavalitsuste vaheline koostöö on tihe – neli korda aastas korraldatakse ühisüritusi. Ühiselt tähistatakse sünnipäevaseid ning korraldatakse õppereise teistesse kohalikesse omavalitsustesse. Osakonnas töötab hinge-hoidja. Töötajatel on võimalik saada psühholoogilist abi.

Jõgeva vallas on abivajavatele lastele ja nende peredele kättesaadavad mitmed ennetus- ja tugiteenused. Laste ja perede toetamiseks pakutakse peredele peretöötaja teenust. Jõgeva Vallavalitsus on võimaldanud osalemist vanemlusprogrammis „Imelised aastad“, „Gordoni perekool“ ning pereteraapias. Teenuste pakkumises on toimiv koostöö alates 2019. aastast Tartu Ülikooli Kliinikumiga, mille kaudu on kättesaadav kliiniline psühholoog, vaimse tervise õde, psühhiaater. Psühholoogiteenust osutab MTÜ Parempere, kellega koostööd hinnatakse väga kõrgelt. Teenustele jõuavad pered enamasti vähem kui kuu ajaga. MTÜ osutab nii individuaalkui ka perenõustamist. Ühtlasi pakutakse piirkonnas kunstiteraapiat ning käesoleva aasta sügisest lisandub kliinilise logopeedi teenus.

Vald on jaotatud piirkondadeks, igas piirkonnas on oma auto Eritransport puuetega lastele tagatakse koostöös Lääne-Viru Omavalitsuste Liiduga. Partnerite hulgas on näiteks Jõgevamaa Tugiteenused OÜ, KMM konsultatsioonid (pereteraapia) ja Õnnelikud OÜ. Lisaks osaleb Jõgeva programmis SPIN kolmandat aastat.

Puudust tuntakse juristist, kes tunneks sisuliselt sotsiaal- ja lastekaitsevaldkonda ning pakuks tuge lapse hooldus- ja/või suhtlusõiguse juhtumite lahendamisel. Toodi välja, et vanemlusprogrammide („Imelised aastad“, „Gordoni Perekool“) vajadus on suurem.

Sotsiaaltöö peaspetsialisti (lastekaitse valdkond) sõnul saavad lastekaitsetöötajad lastekaitsejuhtumite lahendamisel (sh hooldus- ja suhtlusõigusvaidluste juhtumites kohtuga seotud dokumentide koostamisel) õigusalt tuge nii õigusnõunikult kui ka vallasekretärit, mida praktikas on kasutatud harva. Lastekaitsetöötajaid abistab kohtuasjades sotsiaaltöö peaspetsialist. Sotsiaaltöö peaspetsialist toetab lastekaitsetöötajaid ka kohtus.

Lastekaitsealast teavitustööd tehakse peamiselt Jõgeva valla lehes, valla kodulehel ja sotsiaalmeedias (*Facebook*) ning maakonnalehes. Teavet jagatakse ka erinevatel infopäevadel ning töögruppides.

Jõgeva valla kodulehe sotsiaal ja tervishoid temajaotisest on võimalik liikuda alajaotisele [Lastekaitse](#), kus on välja toodud info abivajavast lapsest ja hädaohus olevast lapsest teatamise kohta ning info kuhu pöörduda.

3.2. Paikvaatluse ja küsitluste kokkuvõte

Järelevalvemenetlus lastekaitsetöö üle algatati 24.07.2025. Järelevalve teostamisel kontrolliti lastekaitsetöö korraldamise vastavust õigusaktidele ning analüüsiti abivajava lapse juhtumiga (fookuses peamiselt hooldus- ja/või suhtlusõiguse vaidlused) seotud menetlusi ja andmete kandmist sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistrisse (STAR).

Järelevalvemenetluses esitatud lastekaitse valdkonda puudutavatele küsimustele vastasid sotsiaaltöö peaspetsialist (lastekaitse valdkond) ja lastekaitsetöötajad. Vastustes kirjeldati omavalitsuse lastekaitsetöö korraldust, pakutavaid teenuseid, lastekaitse prioriteete aastatel 2024/2025 ning laste õiguste ja heaolu tagavaid põhimõtteid. Lisaks anti vastustes ülevaade lastekaitse tööprotsessidest lastega seotud juhtumites ning hooldus- ja/või suhtlusõiguse vaidluse juhtumite lahendamise võrgustikuliikmetest.

Peamised laste abivajaduse valdkonnad, millega lastekaitsetöötajad tegelevad on erinevad pereprobleemid (sh suhtluskord) ning vanemate vähene sotsiaalne võimekus laste kasvatamisel, millega kaasneb suurem vajadus lapsevanemate jõustamiseks ja nõustamiseks. Lisaks vanemate vaimse tervise ja sõltuvusprobleemid, majanduslik toimetulematus, laste käitumisprobleemid (sh koolikohustuse mittetäitmine, riskikäitumine jne).

2024. aastal oli lastekaitsetöö prioriteediks, et iga abivajav laps saaks abi. Tegeletakse järjepidevalt laste teenuste valiku laiendamise ja võrgustikutöö efektiivsemaks muutmise. Väga oluliseks peetakse, et kohalikus omavalitsuses oleks täidetud kõik lastekaitsetöötajate ametikohad. Lastekaitse kuvandi parandamiseks on piirkonnas tehtud teadlikku tööd. Arengukavas on kirjas vajadus neljanda lastekaitse ametikoha järele. Struktuurimuudatuste tulemusel on loodud kaks peretöötaja ametikohta.

Vestluses selgus, et lastekaitsetöötajate töökoormus suur. Töökoormust suurendab korraga mitmete pikaajaliste ning keerukate juhtumitega (sh kohtuvaidlus) tegelemine, mistõttu on ette tulnud ka olukordi, kus ei ole jõutud kõiki tööülesandeid täita ja STARi andmeid kanda, töö kvaliteet ja sisu on langenud, tegeletakse "tulekahju kustutamisega". Töökoormust suurendab ka hooldusõigust ja/või suhtluskorda puudutavate seisukohtade andmine kohtule. Toodi välja, et suvel on sagenenud kohtule seisukohtade andmine ning periooditi on korraga vaja seisukohta anda mitmes kohtuvaidluses. Lastekaitsetöötajatel võimaldatakse küll teha kaugtööd, kasutada kolme tundi nädalas kas puhkamiseks või vaimse tervise hoidmiseks, kuid seda ei kasutata seoses suure töökoormusega. Ületunde kompenseeritakse vabas ajas, kuid vaba aega lastekaitsetöötajatel ei teki. Asendamiste eest lisatasu ei saada, kuigi sellega lisandub täiendavat tööd. Lastekaitsetöötajate hinnangul oleks suureks abiks veel üks lastekaitsetöötaja.

Paikvaatlus ja vestlused sotsiaalosakonna juhataja ja sotsiaaltöö peaspetsialisti ning kahe lastekaitsetöötajaga toimusid 13.08.2025. Vestlus lastekaitsetöötaja Kaja Ivaskiga toimus 28.08.2025 veebipõhiselt.

Järelevalve raames küsiti tagasisidet koostööpartneritelt, küsimustele vastas kolm võrgustikuliiget. Vastustest ilmses, et koostööpartnerid peavad koostööd lastekaitsetöötajatega heaks ja väga heaks. Ühe võrgustikuliikme sõnul on suhtlus igakuine, teiste võrgustikuliikmete sõnul vajaduspõhine. Kõik võrgustikuliikmed töid välja, et toimuvad vajaduspõhised võrgustikukohtumised, juhtumipõhised telefonivestlused või kirjavahetused. Üks võrgustikuliige leidis, et neid võiks teenuse osutajana kaasata enam teenuse mahu määramisse, sest on esinenud olukordi, kes näiteks lapsele on määranud teenust kuus tundi päevas, kuid laps vajaks teenust tervisliku seisundi tõttu terve päeva. Kõik võrgustikuliikmed töid välja, et lastekaitsetöötajad on alati olnud kättesaadavad, avatud ausale ja lahendustele orienteeritud arutelule. Kahe koostööpartneri hinnangul on koostöö olnud usalduslik ja vastastikku toetav. Ühe võrgustikupartneri sõnul on ta pöördunud juhi poole neil juhtudel, kui pere pole varasemalt lastekaitsetöötajate vaateväljas olnud ning siis on juht teema edasi suunanud õige spetsialistile. Üks võrgustikupartner tõi välja, et iga aasta lõpus toimub aastat kokkuvõttev kohtumine, kus on arutatud, kas on koostöös vaja midagi muuta. Positiivsena toodi välja, et toimima on saanud jätkunõustamistele registreerimine, lastekaitsetöötajad näevad teenuseosutaja vabasid aegasid, mistõttu ei ole enam eraldi vaja vastuvõtu aegasid kokku leppida. Ühe koostööpartneri hinnangul on teenusele suunatud pere osas lastekaitsetöötajad teinud põhjaliku eeltöö, kaardistatud on olukord ja vajadused. Enne teenusele suunamist uuritakse, kas konkreetne laps/pere oleks võimalik teenusele võtta ning seejärel jagatakse ka teenuseosutajaga taustainfot. Ühe võrgustikuliikme sõnul on teenusel käinud lapsed/pered enamasti kirjeldanud oma koostööd lastekaitsetöötajatega toetava ja usalduslikuna.

Kümne palli süsteemis hindasid koostööpartnerid koostööd Järva Vallavalitsuse lastekaitsetöötajatega kokkuvõttes 8,8 pallile. Üks koostööpartner hindas 10 palli skaalal koostööd 9,5 ja teine 10 ning kolmas 7 pallile. 10 pallile koostööd hinnanud võrgustikupartner tõi välja, et on varasemalt teinud koostööd ka teiste omavalitsustega, kus on ka asjad olnud hästi, kuid mitte nii sujuvalt laabunud kui Jõgeva vallas. Koostööd 7le pallile hinnanud võrgustikupartner tõi välja, et kokkuvõttes on koostöö sujunud, probleeme esineb igas koostöös, kuid need on lahendatud avatud ja ausa suhtlusega.

Lastekaitsetöötajate hinnangul on koostöö võrgustikupartneritega hea või väga hea, infovahetus on kiire, suhtlus avatud ja lahendustele suunatud.

3.3. Lastekaitse menetluste analüüs

Järelevalve teostamisel kontrolliti lastekaitsetöö korraldamise vastavust õigusaktidele ning analüüsiti abivajava lapse juhtumiga (fookuses peamiselt hooldus- ja/või suhtlusõiguse vaidlused) seotud menetlusi ja andmete kandmist sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistrisse (STAR). Järelevalve käigus analüüsiti STARi kantud juhtumimenetlusi viitenumbritega 24270080840, 24270713443, 24273037168, 24275145806, 22255118721 (analüüsitud koos juhtumimenetlusega viitenumber 20237645920), 24274002984, 24273076046, 23261698586, 22258064025, 25277920725, 24272021424, 23264178709, 24275149283 ning lihtmenetlusi

viitenumbritega 24268345949, 25279350982. SKA andis peale lastekaitsetöötajatega vestlusi täiendava aja kanda STARi menetlustesse teave tehtud, kuid seni sisse kandmata jäänud toimingute kohta kuni 16.09.2025.

Lastekaitse juhtumite menetlemise analüüs on edastatud Jõgeva Vallavalitsusele 17.10.2025 (nr 5.1-3/19323-5, registreeritud dokumendihaldussüsteemis Delta).

IV. TÄHELEPANEKUD/ETTEPANEKUD/SOOVITUSED

4.1.1. Vestlustel töid lastekaitsetöötajad välja, et töökoormust suurendab korraga mitmete pikaajaliste ning keerukate juhtumitega (sh kohtuvaidlus) tegelemine, periooditi on korraga vaja anda ka kohtule seisukoht mitmes kohtuvaidluses. Kuigi kohalikus omavalitsuses on tööl kaks peretöötajat, tuntakse puudust veel ühest lastekaitsetöötajast.

Tingimuste loomine lastekaitsetöö tegemiseks hõlmab ka lastekaitsetöötaja töökorraldust, mis võimaldab lastekaitsetöötajal täita ja järgida kõiki seaduses sätestatud nõudeid, sealhulgas peavad lastekaitsetöötajal olema võimalused nii ennetustöö ja juhtumikorraldusliku töö tegemiseks.

Kui kohaliku omavalitsuse üksuses ei ole lastekaitsetöötajale loodud töökorraldust, mis võimaldab lastekaitsetöötajal täita ja järgida kõiki seaduses sätestatud nõudeid (nt lastekaitsejuhtumi menetlemist ja selle raames tehtavaid (menetlus)toiminguid), siis ei ole kohaliku omavalitsuse üksuses ka loodud nõuetekohaseid tingimusi lastekaitsetöö tegemiseks ning kohaliku omavalitsuse üksuse tegevus ei vasta Lasteks §s 17 sätestatud nõuetele.

Kohalike omavalitsuse üksustel on küll üsna lai otsustusvabadus, kuidas lastekaitsetööd oma haldusterritooriumil korraldada. Samal ajal piiravad otsustusõigust lastekaitsealaste ülesannete täitmisel mitmed Lasteksis ja SHSis kehtestatud nõuded ja kohustused, mida kohaliku omavalitsuse üksus ja/või lastekaitsetööd tegev ametnik peavad järgima.

4.1.2. Järelevalve menetluse käigus selgus, et töölt lahkunud lastekaitsetöötajate algatatud, aktiivsed ja passiivsed juhtumid on jäänud STARis pooleli, millest saab järeldada, et lapse/perega töö on katkenud ning laps/pere on jäänud vajaliku toetuse ja abita. Juhul, kui lastekaitsetöötaja lahkub töölt, on oluline, et tema juhtumid antakse üle uuele ametnikule, et ei tekiks olukorda, kus abivajavate lastega töö katkeb.

13.10.2025 seisuga ei tööta vallavalitsuses lastekaitsetöötajatena järgmised isikud, kuid kelle vastutusel on kokku 69 menetlust:

T. Kaldma – kaks aktiivset juhtumimenetlust, üks algatatud lihtmenetlust;

A. Leino – üks aktiivne juhtumimenetlust, viis passiivset juhtumimenetlust, kaks algatatud lihtmenetlust;

E. Porro – viis aktiivset juhtumimenetlust, viis passiivset juhtumimenetlust, 35 aktiivset/algatatud/passiivset lihtmenetlust;

J. Truuts – 2 passiivset juhtumimenetlust; 11 algatatud/passiivset lihtmenetlust.

Kui töö lapsega/perega või toetuse/teenuse menetlemine on lõppenud, siis on vajalik sulgeda menetlused STARis.

4.1.3. Abivajava lapse teate vastuvõtmisel tuleb saada juhtumist võimalikult kiiresti nii selge ülevaade kui võimalik. Esialgse hindamise eesmärk on saada esmane ülevaade lapse abivajadusest ning kui kiiresti peab sekkuma. Abivajaduse hindamine on oluline mõistmaks, milline abimeede on last ja peret kõige enam toetavam ja riske maandavam.

Kui info abivajavast lapsest jõuab kohalikku omavalitsusse, algatatakse lapse kohta lihtmenetlust ning aega on kümme päeva, et langetada otsus, kas lapse abistamiseks piisab mõne konkreetse üksikmeetme rakendamisest (lihtmenetlust) või vajab ta ulatuslikku ning sageli pikemaajalist toetust (juhtumimenetlust).

SKA juhib tähelepanu, et juhtumimenetluse algatamine/mittealgatamine on lastekaitsetöötaja otsus. Konkreetset last või lapsi üldiselt puudutava otsuse otsustusmenetlus peab sisaldama hinnangut selle otsuse võimaliku mõju (positiivse või negatiivse) kohta asjasse puutuvale lapsele või lastele. Otsuses tuleb selgitada, mida on käsitatud lapse parimates huvides olevana, mis kriteeriumitel otsus põhineb ja kuidas on lapse huve kaalutud teiste asjaolude suhtes.

Uude STARi on lisatud võimalus viia läbi lapse abivajaduse eelhindamine. Lapse abivajaduse eelhindamise eesmärk on anda abivajavast lapsest teate saamise järgselt esmane hinnang lapse abivajadusele ja määratleda ära lapse abivajaduse valdkonnad ning kaardistada ära võimalikud esmased sekkumisvõimalused. Abivajaduse eelhindamise tulemusena saab lastekaitsetöötaja otsustada, kas laps vajab põhjalikumalt abivajaduse hindamist ja abistamist, s.t kas on vajadus algatada juhtumimenetlus või saab lapse abivajaduse rahuldada ühekordse meetme rakendamisega (lihtmenetlus). Antud otsus tugineb abivajavast lapsest saabunud teate sisule, eelhindamise käigus kogutud informatsioonile lapse ja pere kohta ning lapse ja vanemate arvamusele.

Juhul, kui juhtumit menetletakse lihtmenetlusena, siis uue teabe lisandumisel ja/või uue teate laekumisel tuleb otsustada, kas menetlust on võimalik jätkata lihtmenetlusena või on vajalik algatada juhtumikorraldus.

4.1.4. SKA juhib tähelepanu, et LasteKS § 17 lõike 3 kohaselt peab kohalik omavalitsus abivajavast lapsest teada saamisel viivitamata lapse abivajadust hindama ja lapse abistamiseks meetmeid pakkuma. Samas LasteKS § 28 lõige 1 kohustab enne abivajavale lapsele sobiva meetme kohaldamist hindama lapse abivajadust ning LasteKS § 29 lõige 4 lubab juhtumikorralduse jätta algatamata ainult juhul, kui lapse abivajadus on võimalik rahuldada ühekordse meetmega. SKA on seisukohal, et abivajava lapse abivajadus ei saa rahuldatud ühekordse psühholoogi juures käimise või muu pikemaajalise teenuse ühekordsel kasutamisel, mistõttu ei ole neil juhtudel tegemist ühekordse meetmega. Kohustuslik on algatada juhtumimenetlus, koostada juhtumiplaan, st hinnata lapse abivajadus (lähtudes LasteKS § 28 lõike 2 sätestatud nõuetest) ja koostada abimeetmete rakendamise tegevuskava. Juhtumiplaani koostamisel tuleb muu hulgas järgida SHS § 9 lõikes 2, Sotsiaalkaitseministri 09.02.2016 määruse nr 10 „Juhtumiplaanis sisalduvate 24 andmete loetelu“ § 1 lõikes 3, LasteKS § 21 lõike 2 punktides 1 ja 3 ning LasteKS § 29 lõikes 5 nimetatud nõudeid. Ka on vajalik hinnata teenuse tulemuslikkust.

4.1.5. Järelevalve menetluses tuvastati probleemina, et ei hinnata lapse abivajadust või ei hinnata seda nõuetekohaselt. Mitme lapsega peredes jäetakse tähelepanuta ja hindamata teiste laste abivajadus ning on esinenud juhtumeid, kus katkeb töö lapse/perega. Mõnes juhtumis ei ole kohtunud ja vesteldud lapsega. Tegevuskavas olevad tegevused on üldsõnalised või ei ole seal tegevusi kõigi riskitegurite maandamiseks.

Abivajaduse hindamise eesmärk on tagada olukord, kus lapsele ei osutata juhuslikke ja käepäraseid meetmeid, mis kohaliku omavalitsuse üksusel olemas on, vaid selgitatakse välja lapse tegelik vajadus ning otsitakse sobivaid meetmeid nende vajaduste rahuldamiseks.

Lapse abivajadust hinnates peab lastekaitsetöötaja andma hinnangu lapse füüsilisele, tervislikule, psühholoogilisele, emotsionaalsele, sotsiaalsele, kognitiivsele, hariduslikule ja majanduslikule seisundile; last kasvatava isiku vanemlikele oskustele. Lastekaitsetöötaja või lapsega töötav isik peab lapse abivajaduse hindamisse kaasama lapse ja last kasvatava isiku või lasteasutuse, kus laps viibib. Hindamisel on oluline jälgida, et ei antaks hinnang vaid lapsevanema erivajadusele, vaid sellega kaasneb analüüs kuidas erivajadus või muu asjaolu (nt alkoholi kuritarvitamine, vähesed vanemlikud oskused) mõjutab võimekust last kasvatada, tagada lapse heaolust lähtuv elukorraldus.

4.1.6. Lastega töötamisel on üks peamisi põhimõtteid lapse hääle ja lapse arvamuse kuulamine ning kui lastekaitsetöötaja jätab lapse arvamuse kuulamise vahele või tõlgendab seda valesti, on oht teha ekslikke otsuseid. Seetõttu ei saa lapse abivajaduse hindamine, lapse arvamuse väljaselgitamine ja dokumenteerimine olla pinnapealne ega lastega läbiviidavad vestlused põhjalikult eesmärgistamata ja analüüsimate. Kindlasti ei saa neid tegevusi jätta tegemata.

Nimetatud nõue tagab parimal võimalikul moel abivajava lapse arvamuse väljaselgitamise kohustuse täitmise ja sellega võimaluse korral arvestamise ning on tihedalt seotud Lasteks § 21 (lapse huvidest lähtumine) rakendamisega.

Lapse ja perekonna olukorrast ning esinevatest riski ja kaitsefaktoritest arusaamiseks, on vaja välja selgitada kõik asjaolud. Lapse olukorra ja isikuga seonduvateks asjaoludeks, millest võib oleneda, kuidas kavandatav otsus last mõjutab, võivad olla näiteks lapse arengutase, identiteet, viibimine asendushooldusel, lähedaste ja püsivate inimsuhete olemasolu või muud asjaolud. Millised asjaolud on olulised, on iga juhtumi puhul erinevad. Käesoleva Lasteks sätte olulisus seisneb selles, et kogutaks vajalik informatsioon just konkreetse lapse või konkreetsete laste kohta ning just konkreetse kavandatava otsuse kohta, et selle informatsiooni põhjal oleks võimalik võtta võimalikult informeeritud, faktidel põhinev, põhjendatud seisukoht, et mis on lapse parim huvi just seoses kavandatava otsusega.

Lapse arvamuse välja selgitamine peaks olema aktiivne tegevus, kus last intervjuueeritakse aktiivselt vastavalt tema vanusele ja arengutasemele. [Laste küsitlemise käsiraamatus](#) on välja toodud erinevaid tehnikaid ja selgitatud, kuidas erineva puudega lapsi on võimalik küsitleda ning seeläbi nende arvamust välja selgitada.

SKA selgitab: lapse aramus on oluline välja selgitada ja dokumenteerida mistahes last mõjutava otsuse tegemisel. Vestlus on soovitatav läbi viia lapsele tuttavas ja turvalises keskkonnas, arvestada tuleb lapse vanust ja arengutaset. Seejuures on tähtis, et laps tunne seeläbi toetust ning lastekaitsetöötaja kohtub lapse ja perega, mitte ei vestle üksnes telefoni teel. Oluline on välja selgitada lapse huvid arvesse võttes kõiki lapse olukorraga seonduvaid asjaolusid ning neid kogumis hinnates kujundada põhjendatud seisukoht, lähtudes lapse huvist kui esmatähtsast kaalutlusest. Kui tehakse otsus, mis erineb lapse arvamusest, tuleb selgitada lapsele tema arvamusega arvestamata jätmise põhjuseid.

On oluline, et kohalik omavalitsus lapse arvamuse dokumenteeriks (nt protokoll/salvestis). Dokumenteerides ainult lastekaitsetöötaja hinnangu või mõned katked vestlusest, on oht, et oluline teave võib kaotsi minna. Lapsega vestlemisel on oluline jälgida ka lapse reaktsioone küsimustele, näiteks tardumine, ehmumine, ilmne häiritus mõne küsimuse peale jms. Ka neid tähelepanekuid on oluline dokumenteerida koos lapse jutuga. Seadusega ei ole kooskõlas, kui kohalik omavalitsus esitab oma tõlgenduse lapse arvamusest või esitab lapse räägitut valikuliselt.

4.1.7. Lapse huvide väljaselgitamise eesmärk on tagada ühiskonnas tervikuna lapse õiguste ja huvidega arvestamine. Tulenevalt lapse suuremast haavatavusest ja täiskasvanutest sõltumisest, ebakindlamast õiguslikust staatusest ning eelduslikult vähematest oskustest ja võimalustest ise oma seisukohti avaldada ja oma õigusi kaitsta, on vajalik, et kõik isikud, kes lapse suhtes otsuseid teevad, pööraksid lapse huvidele erilist tähelepanu kõigi ülejäänud asjaolude kõrval. Seejuures on äärmiselt oluline, et selgitataks piisava hoolikusega välja, milline otsus on konkreetsetes olukorras lapse huvidele enim vastav.

Lapse huvide väljaselgitamiseks tuleb selgitada välja kõik asjassepuutuvad lapse olukorra ja isikuga seonduvad asjaolud ning muu informatsioon, mis on vajalik, et hinnata otsuse mõju lapse õigustele ja heaolule; selgitada lapsele kavandatava otsuse sisu ja põhjuseid, kuulata laps ära tema vanust ja arengutaset arvestades sobival viisil ning võtta lähtuvalt lapse vanusest ja arengutasemest tema arvamus arvesse ühe asjaoluna huvide väljaselgitamisel; kõiki asjassepuutuvaid asjaolusid kogumis hinnates kujundada põhjendatud seisukoht lapse huvide kohta seoses kavandatava otsusega (Lasteks § 21 lõige 2). Kui lapse huvid erinevad lapse arvamusest või muul põhjusel tehakse otsus, mis ei ühti lapse arvamusega, tuleb selgitada lapsele tema arvamuse arvestamata jätmise põhjuseid (Lasteks § 21 lõige 3). Sama oluline on, et otsustusprotsess (sh lapse parimate huvide hindamine) oleks läbipaistev, põhjalikult dokumenteeritud ning seeläbi kontrollitav.

4.1.8. Tegevuskavasse toodud abimeetmed peaksid olema mõtestatud ja eesmärgipärased – meetmete rakendamine peab otseselt aitama kaasa lapse abivajaduse rahuldamisele ja juhtumi lahendamisele. Kui pakutavad abimeetmed ei täida oma eesmärki, ei pruugi need aidata kaasa lapse abivajaduse lahendamisele. Oluline on ka tegevuskava täitmise jälgimine ja

tegevuskavasse toodud tegevuste tulemuslikkuse hindamine, sh vahehindamised ja eesmärgid, millest lähtudes saaks hinnata tulemuslikkust.

SKA juhib tähelepanu ka vajadusele kinnitada lapse abivajaduse hindamine ning tegevuskava.

Juhtumimenetluses viitenumbriga 24274002984 oli lastekaitsetöötaja alustanud 12-aastase lapse abivajaduse hindamist, kuid ei olnud seda kinnitanud, mis võib jätta mulje, et tegu on tehnilise veaga, kuid probleem selle taga on siiski sisuline. Abivajadust hinnatakse juhtumiplaani ja tegevuskava koostamise käigus. Abivajadust tuleb hinnata koos lapse ja tema perega ning vajadusel kaasatakse teisi spetsialiste. Kui juhtumiplaan jääb kinnitamata, ei ole võimalik seda vanemale edastada. Juhtumiplaani koostamise mõte on saada ülevaade kõigist lapse heaolu kolmnurgaga välja toodud eluvaldkondadest, nendes esinevatest riski- ja kaitsefaktoritest ning tegevusplaanis kirja panna tegevused riskide maandamiseks. Lapsevanemale on oluline teada, millisenä nähakse pere toimetulekut, ootusi ja tegevusi, mida tuleb koos lastekaitsetöötajaga või iseseisvalt teha, et tagada lapse heaolu.

Oluline on ka ajakohastada info abivajaduse hindamises, et see ei sisaldaks aegunud teavet, mida ei ole võimalik seostada kindla perioodiga. SKA juhib tähelepanu, et kui STARis on lapse abivajaduse hindamine täidetud, koostatud tegevuskava ning need nõuetekohaselt kinnitatud, siis salvestuvad dokumendid „Menetluse dokumendid“ alla ning on edaspidi kättesaadavad.

4.1.9. Võrgustikutöö rakendamise eesmärk on tagada abi osutamise valdkondadeülesus, et laps ja tema perekond saaksid vajaliku toe kõige optimaalsemal viisil ning et tagatud oleks ka teiste valdkondade spetsialistide kaasatus ja kompetentsus. Milliseid asjaomaseid võrgustikuliikmeid peab konkreetse juhtumi puhul kaasama, sõltub palju juhtumi iseloomust ja lapse abivajadusest.

LastekSi kohaselt on juhtumikorraldajaks lastekaitsetöötaja, kuid ta ei pea suutma üksi vajalikke tegevusi planeerida ja nende mõju hinnata. Lastekaitsetöötaja peaks tegema tihedat koostööd võrgustikuliikmetega, kellel on vajalikku infot ja kellega koostöös saaks koostada tegevuskava ja jälgida selle täitmist ning soovitud eesmärkideni jõudmist. Kui juhtumimenetluse protsess ei taga süsteemset hindamist ja abistamist, võib see viia lapse ja pere abivajadusele mittevastava abi pakkumiseni.

4.1.10. Juhtumikorralduse toetamine on üks keskseid STARi funktsioone – lisaks toetuste ja teenuste määramisele võimaldab see registreerida muid omavalitsusteni jõudnud pöördumisi, kirjeldada lapse ja pere tausta, fikseerida tehtud toiminguid, teha päringuid teistesse riiklikesse registritesse, hinnata lapse/pere abivajadust, probleeme, ressursse ja takistusi ning koostada ja hinnata tegevuskava (juhtumiplaan). Lisaks aitab see ka süsteemsemalt juhtumile läheneda ja saada kiiresti ülevaadet lapse/pere olukorrast. Lapse/perega seotud andmete korrektne kandmine STARi tagab selle, et info abivajava lapse kohta ei ole vaid juhtumiga tegeleva lastekaitsetöötaja peas või paberites, vaid et vajadusel on see kättesaadav teisele lastekaitsetöötajale, kui senine lastekaitsetöötaja teenistusest lahkub või teise omavalitsuse lastekaitsetöötajale, kui pere peaks elukohta vahetama ning/aga ka vajadusel Sotsiaalkindlustusameti laste heaolu osakonna töötajale, kes omavalitsust keerukamate juhtumite lahendamisel abistab.

STARi täitmise kohustus tuleneb SHS § 144 lõikest 1 (punktid 8–10) ning STARi põhimäärusest tulenevalt tuleb andmed STARi kanda viie tööpäeva jooksul (Sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistri põhimääruse § 15 lõige 2). Lapse juhtumit kajastava teabe kogumine STARi lähtub samuti lapse parimast huvist ja nii on kogu oluline teave säilitatud ühes kohas, mis lihtsustab vajadusel juhtumi üleandmist teisele lastekaitsetöötajale, ligipääsu teabele kohalike omavalitsuste piiriülese koostöö puhul ning olukordades, kus SKA on vajalik otsustada lapse perest eraldamine aegkriitiliselt ning pääseda ligi last puudutavale olulisele teabele.

Dokumenteerimisel tuleb tugineda alati konkreetsetele faktilistele asjaoludele ning on oluline, et lastekaitsetöötaja ei lisa dokumenteerimisel juurde enda emotsioone ja tõlgendusi. Dokumenteerimise tulemusena on võimalik lastekaitsetöötajal hinnata ka sekkumise tulemuslikkust. Näiteks saab vaadelda, kuidas on ajas muutunud lapsevanema koostöö lastekaitsetöötajaga ning kuidas on lapse käitumine teatud perioodi jooksul muutunud.

Dokumenteerimine aitab hinnata ka abimeetmete rakendamise tulemuslikkust. Tõenduspõhise laste- ja pere hoolekande arendamine eeldab samuti kvaliteetsete andmete olemasolu. Korrektsed andmed ja nendega arvestamine otsuste tegemisel aitavad tagada, et need otsused lähtuvad reaalsest vajadusest ning lapsed ja pered saavad asjakohast tuge.

4.1.11. Järelevalve menetluses tuvastati juhtumeid, kus lapse/perekonnale on avatud mitu juhtumit. SKA rõhutab, et ühele perekonnale ei ole otstarbekas avada mitut juhtumit. Peret puudutav info peaks olema koondatud ühte menetlusse, nii et kogu pere/lapse/laste kohta käiv teave oleks vajadusel kiiresti ja hõlpsalt kättesaadav. Kui ühe subjekti kohta on juba algatatud mitu paralleelset menetlust, siis saab osad neist lõpetada, sisestades vajaliku info ühe menetluse alla. Vastasel juhul tekib menetlejal segadus, mis toiminguid pere abistamiseks tehtud on ning lõppkokkuvõttes jääb puudulikuks abi andmise kvaliteet.

SKA selgitab, lapsele/perele on võimalik abinõusid (välja arvatud toimetulekutoetuse, annetatud toiduabi, hooldajatoetuse, matusetoetuse ja ajutise kaitse saajatele UA üürihüvitise määramine) rakendada läbi ühe juhtumimenetluse, kus on koostatud ja ajakohastatud abivajaduse hindamine ning tegevuskava. Sel juhul on oluline teave lapse ja temale määratud ning osutatud teenuste kohta kättesaadav ühest menetlusest. Statistikat abinõude rakendamisest on STARist võimalik saada päringuga „Määratud abinõud“ lehel.

4.1.12. Järelevalves tuvastatu näitab, et suurenenud abivajadusega laste heaolu, õiguste ja turvatunde tagamine on osades kontrollitud juhtumites puudulik. Ilmnes, et juhtumimenetlusi ei algatata ja laste abivajadust ei hinnata, mis ei annagi võimalust vanematel võtta vastutust ja viia läbi muutuseid pere toimetuleku toetamiseks, mistõttu võib laps/lapsed jääda vajaliku abita ning juhtumitöö ei ole süsteemne ja järjepidev.

4.1.13. Lastekaitsetöötaja peab juhtumitöös lähtuma lapse/laste heaolust ja huvidest ning motiveerima lapsevanemat koostööle. Lasteks § 22 lõike 3 kohaselt on last kasvatav isik kohustatud lapse abivajaduse ilmnemisel otsima abi ja vajaduse korral tegema koostööd lastekaitsetöötaja või teiste lapsega töötavate isikutega. Kui lapsevanem jätkuvalt keeldub koostööst lastekaitsetöötajaga, siis lapse heaolu ja turvalisuse tagamiseks on Lasteks § 40 lõikes 2 antud kohalikule omavalitsusele õigus teha last kasvatavale isikule ettekirjutus, kohustades lapsevanemat tegema koostööd ning täitma juhtumiplaani. Kui lapsevanem jätkuvalt keeldub koostööst ning ei ole iseseisvalt võimeline toime tulema lapse abivajadusega, siis saab KOV pöörduda kohtusse taotledes lapsevanemale ettekirjutuse tegemist. Kui lapsevanema tegevus või tegevusetus kahjustab lapse heaolu ja õigusi, siis vajadusel saab kohalik omavalitsus teatud osas taotleda lapsevanema hooldusõiguse piiramist ning näiteks erieestkostja määramist teatud toiminguteks.

4.2. Lastekaitsetöö paremaks korraldamiseks soovitab SKA:

4.2.1. Analüüsida lastekaitsetöötajate töökorraldust ja -koormust ning planeerida lastekaitsetööd eesmärgipäraselt, et lastekaitsetöötajatel oleks võimalik täita lastekaitsetööle kehtivaid nõudeid.

4.2.2. Taotleda keerulisemate juhtumite lahendamiseks SKA laste heaolu osakonnalt nõustamist, et saada abi lapse abivajaduse hindamisel, leida lapse olukorra leevendamiseks lapsele ja tema perele sobivaid teenuseid ning valida lapse abivajaduse ärahoidmiseks või süvenemiseks tõhusaid meetmeid.

Soovitame juhtumipõhist nõustamist taotleda lastekaitsetöötajate vahetumisel ka uuel lastekaitsetöötajal, et saada tuge esmaste juhtumite lahendamisel.

4.2.3. Läbida spetsialistidele suunatud e-kursusi: „Abivajava lapse märkamine ja abistamine“ ja „Lastekaitsetöö põhialused“ [Digiriigi Akadeemias](#), mis õpetab tundma lapse õigusi, märkama abivajavaid lapsi ning kasutama erinevaid tööriistu nende toetamiseks. Kursused on iseseisvalt läbitavad.

(allkirjastatud digitaalselt)
Merlin Veinberg
peaspetsialist (järelevalve)